

Mänskliga rättigheter i Indien 2004

1. Sammanfattning

Indien är en parlamentarisk demokrati med ett självständigt domstolsväsende och med ett rättssystem baserat på en skriven grundlag. Landet har också en omfattande lagstiftning till skydd för de mänskliga rättigheterna (MR).

Trots detta förekommer många kränkningar av de mänskliga rättigheterna från polisens och militärens sida och inom fängelsevården gentemot framförallt olika utsatta grupper, såsom kvinnor, barn, lågkastiga och handikappade. Korruptionen är utbredd och på grund av fattigdom och dålig utbildning har många svårt att hävda sina rättigheter. En allvarlig brist i rättssäkerheten är att domstolarna är extremt överbelastade vilket innebär att många väntar, ibland i årtal, i häkten på att få sin sak prövad i rättegång.

Något som oroar många organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter är att myndigheterna i växande grad inte följer utslag i domstolarna, vilket inger oro för rättsstatens framtid. De värsta övergreppen av mänskliga rättigheter begås av polis, säkerhetsstyrkor och militär i de oroliga områdena Jammu och Kashmir och de nordöstra staterna. I början av oktober 2004 detonerade två bomber i Nagaland som dödade ett trettiotal och skadade uppemot 100 människor. Situationen anses dock ha förbättrats i Jammu och Kashmir under den nya delstatsregering som tillträdde 2002. Militanter, terrorister och banditgång begår också omfattande övergrepp mot civila i form av mord, kidnappningar, våldtäkter, utpressning etc. Omfattande våldsdåd äger rum i vissa delstater som en följd av stridigheter mellan olika kaster eller mellan olika religiösa grupper. Under senare år har hindunationalistiska våldsaktioner mot kristna väckt uppmärksamhet.

I delstaten Gujarat inträffade under våren 2002 svåra upplöpp, där de flesta av offren var muslimer. Många människor dödades och egendom till stora belopp förstördes.

Även om läget i Gujarat nu är lugnare, förekommer tillfälliga skärmytslingar med religiösa motiv. Rättsprocesserna efter 2002 års händelser har kritiserats. Endast två fall av flera tusen har lett till fällande domar.

Vad som ändå inger visst hopp är att yttrandefriheten i Indien är omfattande och att samhällsdebatten livlig beträffande MR-övergrepp. Dock nämns de övergrepp som sker i Jammu och Kashmir mer sällan i media eller debatten.

EU har uppmanat Indien beträffande Jammu och Kashmir att vidta lämpliga åtgärder för att sätta stopp för kränkningar av mänskliga rättigheter.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter

Indien har ratificerat de flesta av FN:s centrala konventioner om de mänskliga rättigheterna. Dessa innefattar Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, Konventionen om ekonomiska, kulturella och sociala rättigheter, Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor och Konventionen om barnets rättigheter. Indien har undertecknat, men ännu inte ratificerat Konventionen mot tortyr och dessutom motsatt sig besök från FN:s specialrapportör om tortyr.

Indien har inte ratificerat något av tilläggsprotokollen till ovan nämnda konventioner och inte heller 1951 års flyktingkonvention eller Romstadgan för den internationella brottmålsdomstolen.

3. Respekten för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

3.1. Politiska mord eller avrättningar utan föregående rättsligt förfarande

Politiska mord, som ofta handlar om dödsfall bland personer som gripits av säkerhetsstyrkor eller iscensatta konfrontationer (fake encounters), förekommer i hela landet och är fortsatt vanliga i Jammu och Kashmir. Under 2004 fortsatte anklagelser om s.k. iscensatta konfrontationer där säkerhetsstyrkor anger att de blivit beskjutna och följaktligen i självförsvar dödat personer. I september 2004 rapporterades i media om en armémajor som anklagats för en iscensatt konfrontation och förmodligen kommer att ställas inför rätta i en militärdomstol. Enligt inrikesministeriet har 150 civila, 263 militanter och 62 personer ur säkerhetsstyrkorna mördats i Jammu och Kashmir under de tre första månaderna 2004. Kritik har framförts mot det långsamma domstolsförfarandet av utomrättsliga avrättningar.

Militanter som har hoppat av och därefter värvats av polisen har vid ett flertal tillfällen mördats.

3.2. Försvinnanden

Det finns inga bekräftade rapporter på av regeringen sanktionerade försvinnanden. Försvinnanden förekommer emellertid i alla delar av Indien där politiska oroligheter förekommer. Organisationer för mänskliga rättigheter hävdar ofta att polisen försöker dölja dödsfall efter tortyr eller i samband med försvinnanden genom att påstå att dödsfallen skett i sammandrabbningar mellan väpnade styrkor/polis och militanter/terrorister.

Människorättsorganisationer hävdar att flera hundra personer hålls internerade av militära och paramilitära styrkor i Jammu och Kashmir och i de nordöstra staterna. År 2000 uppgav Amnesty att under de senaste 10 åren fortfarande mellan 700 och 800 fall av försvinnanden i Jammu och Kashmir var olösta.

3.3. Tortyr eller annan inhuman behandling

Indien har undertecknat tortyrkonventionen men har inte ratificerat den. Tortyr av fängslade förekommer trots att bekännelser framtvingade under tortyr inte får användas som bevis i domstol. Människorättsorganisationer hävdar att många dödas vid tortyr i fängelserna. I juni 2003 avskedades en vice poliskommissarie för att ha medverkat i dödsfallen av tre fängsligt förvarade personer i Jammu Kashmir. Sexuella övergrepp och rån av gripna eller fängslade personer förekommer också.

3.4. Slaveri eller slaveriliknande former

Trots att både konstitutionen och speciallagar förbjuder tvångsarbete (bonded labour) är dess förekomst omfattande. Lagarnas efterlevnad varierar mycket från delstat till delstat. Arbetsplatsinspektörerna i delstaterna är översållade med arbetsuppgifter. Ofta får dessa inte tillräckligt stöd från politikerna, som dessutom många arbetsgivare har nära kontakter med. Vissa enskilda organisationer beräknar att 5-40 miljoner människor, varav många är barn, arbetar under slaveriliknande förhållanden. Se vidare rubrik 10.5.

3.5. Förhållande i fängelser och andra slutna anstalter

Enligt en rapport från 2004 av National Crime Record Bureau baserad på statistik från 2001 beräknas Indien ha 313 000 i fängsligt förvar. Fängelserna är kraftigt överbelagda. Tihar-fängelset i Delhi, exempelvis, är byggt för 3000, men antal interner uppgår till 9000. Dödsfall bland gripna och fängslade personer är inte ovanligt. En del av dessa beror på att fångarna avlider på grund av sjukdomar eller våld från andra fångar. Människorättsorganisationer hävdar att många dödas vid tortyr i fängelserna. Våldtäkter av intagna är också vanliga. Enligt National Crime Records Bureau (NCRB) stiger antalet dödsfall och övergrepp kraftigt.

Enligt NHRC senaste siffror från 2001 har 1305 dödsfall i fängelser rapporterats. Säkerhetsstyrkorna har inte skyldighet att rapportera dödsfall för

personer som tagits i förvar vare sig i Jammu Kashmir eller i de nordöstra staterna och gör det inte heller. Under 2002 vidtog flera delstater åtgärder för att söka minska antalet dödsfall i fängelserna enligt de riktlinjer som NHRC givit. En av dessa stater är Maharashtra, där man i industristaden Pune inlett projekt där videokonferenser används för att visa underrättens domare hur fångarna mår och behandlas.

4. Dödsstraff

4.1. Dödsstraffets förekomst

Enligt artikel 21 i konstitutionen får en person berövas livet om det sker på laglig grund. Ett stort antal lagar föreskriver dödsstraff. Enligt den indiska strafflagen kan 11 brott rendera dödsstraff. Bland dessa utmärks mord, kidnappning mot lösenssumma, uppror mot regeringen. Under 2000 meddelade regeringen att den hade för avsikt att föreslå dödsstraff även för våldtäkt. Några konkreta steg mot lagstiftning har inte tagits sedan dess. Därtill finns en rad speciallagar som innehåller dödsstraff i straffskalan, såsom the Army Act of 1950, the Air Force Act of 1950, the Navy Act of 1956, prevention of Terrorism Act of 2002, the Commission of Sati (brudbränning) Act of 1987, the Narcotics, Drugs and Psychotropics Substances (Amendment) Act of 1988 och the scheduled Caste and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act of 1989. För att en dödsdom skall kunna utmätas i domstol krävs enligt flera utslag från högsta domstolen att mordet är kvalificerat i någon form, t ex avseende grymhet, planering, antal offer eller att gärningsmannen utnyttjade offrets förtroende, t ex i egenskap av arbetstagare. Enligt rättspraxis skall dödsstraffet bara utdömas i "the rarest of rare cases".

Det normala straffet för mord är enligt praxis livstids fängelse.

Amnesty International uppskattar att åtminstone 33 människor dömdes till döden 2003. Uppskattningsvis väntar ca 60 personer på att få sin dödsdom verkställd. Indien har inte en entydig inställning till dödsstraffet och nationell debatt om dödsstraffets vara eller inte vara förekommer regelbundet.

4.2. Dödsstraffets tillämpning

Den indiska regeringen publicerar inte statistik om dödsstraffets implementering, vilket innebär att uppgifter om antalet avrättade per år är osäkra. I augusti 2004 avrättades en man genom hängning. Mannen dömdes 1991 för mord på en 18 årig kvinna i Kolkata 1990. Detta var den första, kända, avrättningen sedan 1997. Diskussioner förekom i media i hela landet i samband med avrättningen

I december 2002 dömdes fyra personer till döden under terrorist-lagstiftningen POTA, anklagade för att ha legat bakom attacken mot det indiska parlamentet

den 13 december 2001. Denna dom upphävdes i oktober 2003 för två av de anklagade. De andra två frikändes.

5. Rättssäkerhet

5.1. Domstolarnas självständighet i förhållande till den exekutiva makten

Indien har ett från den exekutiva makten självständigt och oberoende domstolsväsende och ett välutvecklat rättssystem. Inte desto mindre finns exempel på hur domstolar påverkats av politiska överväganden. Framförallt vad gäller fall som har att göra med "nationell säkerhet" och i domstolar på lägre nivå. "The Best Bakery case" är ett exempel på detta. 21 personer åtalades i the Gujarats högsta domstol för att ha mördat 14 personer genom att bränna dem inne i "The Best Bakery" i Baroda den 1 mars 2002. Samtliga frikändes. NHRC genomförde emellertid, mot bakgrund av rapporter om att vittnen tvingats till att vittna falskt, undersökningar och inkom med en ansökan till Högsta domstolen. Högsta domstolen beslutade att fallet skulle utredas på nytt i den angränsade delstaten Maharashtra. Lokala människorättsorganisationer rapporterar att Högsta domstolens interventioner har förbättrat de lokala domstolarnas agerande när det gäller brott begångna i relation till våldsamheterna i Gujarat, men fortfarande rapporteras om flera fall av trakasserier av vittnen.

Domarna i Högsta domstolen utses av presidenten på statsministerns rekommendation. Delstatsregeringarna utser domare till distriktsdomstolarna.

5.2. Skillnad mellan kvinnors och mäns tillgång till rättsväsendet

Kvinnor och män har formellt lika tillgång till rättsväsendet. Däremot har kvinnor på en svagare ekonomisk, politisk och social ställning i realiteten svårare att göra sin sak hörd i domstol.

5.3. Straffbarhetsålder

Straffbarhetsåldern i Indien är sju år och pojkar kan dömas som vuxna om de är mellan 16 och 18 år.

5.4. Nationella eller självständiga institutioner för de mänskliga rättigheterna

Sedan 1993 finns en nationell kommission för mänskliga rättigheter (National Human Rights Commission, NHRC) som enligt The Protection of Human Rights Act med vissa begränsningar kan utreda påstådda kränkningar av de mänskliga rättigheterna, intervenera i domstolsärenden som inkluderar påstådda brott mot de mänskliga rättigheterna, göra översyn över huruvida ny lagstiftning stämmer överens med konstitutionen och de internationella konventionerna på MR-området som Indien anslutit sig till, samt göra särskilda rekommendationer till parlamentet och andra myndigheter och utföra

aktiviteter inom utbildning på MR-området. NHRC har dock begränsade möjligheter att driva enskilda ärenden till åtal särskilt vad gäller brott begångna av säkerhetsstyrkorna. Under 2000-2001 mottog kommissionen 71 685 anmälningar rörande brott mot de mänskliga rättigheterna. 41 984 av dessa kom från den folkrika delstaten Uttar Pradesh.

Det finns också liknande MR-kommissioner på delstatsnivå, dock inte i alla stater.

Kommittéer för kastlösa och stamfolk (National Committee for Scheduled Castes and Scheduled Tribes) och en kommitté för kvinnofrågor (National Committee for Women) bildades 1992 liksom en kommission för minoriteter (National Commission for Minorities). Dessa kommissioner för en ganska tynande tillvaro och har inte alls varit lika framgångsrika i att driva frågor om mänskliga rättigheter som NHRC.

5.5. Brister i rättssäkerheten - habeas corpus

Artikel 22 i konstitutionen reglerar det grundläggande skyddet mot arrestering och kvarhållande. Artikeln består av två delar och föreskriver olika skydd beroende på om arresteringen sker på förebyggande grund eller inte. Konstitutionen tillåter särskilda lagar om preventivt förvar då allmän ordning eller den nationella säkerheten hotas. The National Security Act (NSA) från 1980 tillåter tagande i förvar under upp till ett år av personer som anses vara säkerhetsrisker.

Lagen om brottmålsprocesser föreskriver att domstolsförhandlingen skall vara offentlig i de flesta fall. Undantagen gäller om det som behandlas är av sekretesskaraktär eller gäller nationell säkerhet eller genomförs med stöd av någon säkerhetslag. Domar måste avkunnas offentligt.

Domstolarna garanterar generellt rätten till en rättvis rättegång. De är emellertid extremt överbelastade och underbemannade vilket innebär att många väntar i häkten och fängelser ibland i årtal på rättegång. NHRC har rapporterat att 75 procent av landets alla intagna var personer som ännu inte hunnit bli dömda. Under 2001 inrättade regeringen 1734 s.k. fast-track-courts för att komma tillrätta med alla brottmålsfall (23 miljoner fall) som ännu efter två år inte avgjorts.

Det finns inga uppgifter om politiska fångar.

6. Personlig frihet

6.1. Godtyckliga frihetsberövanden

Regeringen införde under 1980-talet ett antal säkerhetslagar i syfte att komma till rätta med olika självständighetsrörelser i olika delar av landet, framförallt

Jammu och Kashmir. För när varande finns ett femtontal indiska lagar som behandlar terroristförbrytelser. Därtill finns ytterligare terroristlagstiftning på delstatsnivå. Dessa lagar tillämpas flitigt för att gripa misstänkta orosstiftare. Kännetecknande för dem är att de har lägre krav på bevisning för att få en person fälld för brott.

Den mest kända lagen är TADA (Terrorist and Disruptive Activities Act) som upphörde att gälla 1995 efter utbredd kritik om att den bröt mot mänskliga rättigheter. Trots detta sitter fortfarande tusentals människor som dömts enligt lagen i fängelse anklagade för brott enligt lagen. 1997 beslutade regeringen att varje sådant fall skulle undersökas. Få har dock hittills släppts som en följd av detta.

Den indiska regeringen beslöt under hösten 2004 att avskaffa den kontroversiella antiterroristlagen Prevention of Terrorism Act (POTA) och istället göra tillägg i existerande antiterroristlagstiftning. POTA antogs strax efter terroristattackerna mot Förenta staterna den 11 september 2001 och FN:s säkerhetsråds resolution mot terrorism och var i stort sett en kopia av TADA.

Regeringen erkände att POTA hade bidragit till att utbredda myndighetsövergrepp skett. Många paragrafer stred mot grundläggande rättsstatsprinciper. Lagstiftningen innebar bland annat möjlighet att kvarhålla misstänkta personer upp till 180 dagar utan att presentera anklagelsepunkter och placerade bevisbördan på den misstänkta. Vidare var erkännanden inför en polisofficer, under vissa villkor, godtagbara som bevis i en domstol.

Regeringen har tillsatt en centralkommitté som skall undersöka alla rättsfall antagna under POTA. Enligt regeringens uppgifter var 217 fall under POTA registrerade för undersökning och antalet fall under domstolarnas prövning uppgick till 116.

Trots avskaffandet av POTA finns många av paragraferna kvar i de tillägg som har gjorts till the 1967 Unlawful Activities (Prevention) Act.

Enligt NSA (the National Security Act) från 1980 tillåts fängslande i upp till ett år av människorsom bedöms vara säkerhetsrisker. Detta gäller i alla delar av landet utom i Jammu och Kashmir. Enligt regeringen hölls 1997 1163 personer fångna med stöd av denna lag.

Över hälften av dem som hålls fångna i Jammu och Kashmir gör det med stöd av PSA (the Jammu and Kashmir Public Safety Act), som är motsvarigheten till NSA för denna delstat.

6.2. Inrikes- eller utreserestriktioner

Regeringen tillämpar inte utvisning av sina egna medborgare och man kan emigrera utan restriktioner.

Medborgarna kan röra sig fritt i landet med undantag för området i nordöst där flera delstater är betecknade som "restricted areas". Enligt passlagen från 1967 kan man vägras pass om man misstänks komma att bedriva verksamhet utomlands som skadar Indiens suveränitet och integritet. Pass kan vanligen erhållas utan mutor men kan ta lång tid varför det inte är ovanligt att man betalar något för att processen skall gå lite snabbare.

7. Strafffrihet

Strafffrihet föreligger för medlemmar av polis och säkerhetsstyrkorna enligt flera speciallagar. Nyligen har regeringen förklarat att man vill utöka denna frihet i syfte att mer effektivt kunna bekämpa terrorism och militanta självständighetsgrupper. Därtill finns det i vissa regioner oskrivna lagar som ger utrymme för strafffrihet. Dessa oskrivna regler har manifesterats främst i underlåtenheten från polis och rättsväsende att ingripa i attacker mot religiösa minoriteter.

8. Yttrande- och mediafrihet mm

Yttrandefriheten är grundlagsskyddad men regeringen kan förbjuda publikation av "känsligt" material med stöd av the Official Secrets Act och man har ibland tillämpat denna lag ganska vidsträckt. Trots detta överlämnade regeringen 2002 ett förslag till parlamentet om allmänhetens rätt till insyn (the Right to Information Bill) som innebär utökade möjligheter för allmänheten att få information om hur regeringen arbetar och information om individer, t ex när någon arresterats av polisen. Det finns liknande lagar på delstatsnivå. Under 2003 krävde flera parlamentsledamöter att lagen skulle mjukas upp för att tillåta journalister att publicera känsligt material så länge det inte kunde anses vara avsett för främmande makt eller hotade statens säkerhet.

Vad avser demonstrationsfrihet kan noteras att Amnesty rapporterade om övervåld i samband med en demonstration i Jammu och Kashmir i mars 2004, då ett flertal demonstranter skall ha utsatts för misshandel av polisstyrkorna.

Det finns ett genom lag upprättat pressråd (the Press Council of India) som består av journalister, utgivare, akademiker och politiker. Ordföranden utses av regeringen. Syftet är att media skall verka självreglerande vad gäller journalistisk etik och uppförande. Detta innebär t ex att inte publicera material som uppmanar till våld mellan olika kaster eller etniska grupper. Rådet kan inte vidta några rättsliga åtgärder men publicerar sin kritik av utpekade medier.

Indien är ett av de länder som har flest nyhetsmedier i världen. Mer än hundra kommersiella TV-stationer sänder program på engelska, hindi och ett stort antal lokala språk. Den indiska nyhetspressen, framför allt den engelskspråkiga, har ambitionen att syna statsmakten. De drar sig inte för att kritisera regeringen och påtala brott mot mänskliga rättigheter.

Övergripping mot journalister förekommer, i synnerhet i Jammu och Kashmir och de nordöstra staterna. Enligt Reportrar utan gränser dödades två journalister under 2003 och ett dussintal blev fysiskt attackerade. Inte sällan hotas journalister av olika partier eller militanta självständighetsrörelser eller av den organiserade brottsligheten, vilket kan leda till självcensur.

Regeringen har en lista på böcker som inte får importeras eftersom de anses kunna leda till våld mellan folkgrupper (communal violence). Ett exempel på en sådan bok är Salman Rushdies Satansverserna.

Användning av Internet är inte inskränkt av staten.

Filmer genomgår censurprövning innan de får visas på biograferna. Inte sällan leder kontroversiella filmer till att vissa grupper iscensätter ofta ganska våldsamma protester i och utanför biografsalonger. Till exempel väckte filmerna "Water" och "Fire" hindunationalisternas vrede därför att de beskrev änkors levnadsförhållanden respektive en lesbisk relation och betraktades som anti-hinduiska. Detta riskerar leda till självcensur hos filmindustrin. Inför 2003 års filmfestival i Mumbai önskade delstatsregeringen att filmerna skulle granskas innan visning. Kravet på censurering togs tillbaka efter starka protester. Vissa filmer om Gujarat-upplöppet visades emellertid inte.

Enligt konstitutionen är Indien en sekulär stat med religionsfrihet. Centralregeringen respekterar generellt denna ordning i praktiken. Det finns emellertid spänningar mellan muslimer och hinduer, och till viss del även mellan kristna och hinduer, vilket tagit sig uttryck i våldshandlingar. Den tidigare BJP-ledda regeringen kritiserades för att inte nog effektivt ha motverkat detta. Efter valet i maj 2004, då United Progressive Alliance (UPA) övertog makten, proklamerades respekten för landets tradition av sekulärt styre och religiös tolerans. Det återstår att se om detta också efterlevs i praktiken.

Det finns ett flertal federala och delstatslagar som reglerar det religiösa livet i Indien. The Foreign Contribution Regulation Act (FCRA) inskränker möjligheten till finansiering från utlandet och har kritiserats både från kristna och muslimska grupper för att hindra deras humanitära aktiviteter. Anti-omvändelselagar finns i vissa delstater och innebär att de som "tvingar" eller "frestar" individer att omvända sig riskerar rättsliga åtgärder. Ett förslag att införa en nationell anti-omvändelselag förföll 2002 och den nya UPA

regeringen har inte stött någon sådant lagförslag. The Unlawful Activities Prevention Act ger regeringen befogenhet att förbjuda religiösa organisationer som har utlöst friktioner mellan religiösa grupper, varit inblandade i terrorism, uppvigling eller har brutit mot FRCA.

9. De politiska institutionerna

9.1. Pluralism och flerpartisystem

Indien är en parlamentarisk demokrati och brukar kallas världens största demokrati. De demokratiska institutionerna står i överensstämmelse med de konstitutionella reglerna. Premiärminister är Manmohan Singh som tillhör Kongresspartiet, det största partiet i den koalitionsregering som kom till makten efter valet i maj 2004. I valet till underhuset röstade 387 miljoner av de 675 miljoner registrerade röstberättigade (57%), under tre veckor i 700 000 vallokaler, på 220 representerade partier. Fattigare människor med låg utbildningsnivå synes mer benägna att rösta än de som har en högre levnadsstandard.

Sedan förra året pågår en kampanj för att tillförsäkra kvinnor en tredjedel av platserna i parlamentet. Förslaget har ännu inte vunnit majoritet i parlamentet. I de båda parlamentskamrarna är för närvarande 69 av 790 ledamöter kvinnor, dvs. ca 9 procent av parlamentarikerna. Av de 31 statsrådsposterna innehas endast en av en kvinna. Oppositionen leds av Bharatiya Janata Party (BJP), det tidigare regeringspartiet.

Parlamentsval hålls var femte år såvida inte parlamentet upplöses tidigare. Delstatsregeringarna väljs med regelbundna intervaller med undantag för de stater som ställs under President's Rule, d v s är direkt underställda centralregeringen. Detta sker när delstatsregeringen förklarats oförmögen att hantera situationen i delstaten, t ex p g a säkerhetssituationen. Politiska val medför ofta upplöpp och oroligheter varför militären ofta måste inkallas för att upprätta lugn och ordning vid vallokaler och politiska möten som föregår valet. Parlamentsvalet 2004 ansågs av många observatörer som relativt lugnt, med undantag för Jammu och Kashmir där attacker genomfördes mot vallokaler, kandidater och valarbetare.

Delstatsvalen i Kashmir genomfördes i september/oktober 2002 och ledde till att det parti som styrte delstaten de senaste 40 åren avsattes och att en koalition mellan två oppositionspartier övertog makten. Trots att många människor dödades under valen var valdeltagandet högre än förväntat och valen genomfördes såvitt man kan bedöma på ett rimligt korrekt sätt.

Det indiska politiska livet både på nationell såväl som delstatsnivå är livligt och fungerar vanligen i god demokratisk anda. Dock förekommer en hel del

tveksamma affärer där personer i maktställning utnyttjar sin ställning eller försöker skada politiska motståndare på olaglig väg. Därtill förekommer en hel del korruption och nepotism. Detta diskuteras och debatteras öppet i media och vållar ofta demonstrationer och andra publika missnöjesyttringar.

9.2. Politiska institutionernas maktrelation och maktbalans

Indien är en parlamentarisk demokrati. Regeringen leds av en premiärminister med parlamentets stöd.

Domstolsväsendet är självständigt i förhållande till den exekutiva makten. Indien är en federal stat med 28 delstater och sju territorier. Delstaterna har huvudansvaret för att upprätthålla lag och ordning men centralregeringen tillhandahåller råd och kan ge stöd genom användandet av paramilitära trupper. De paramilitära styrkorna liksom säkerhets- och informationsbyråer och den nationella polisstyrkan lyder under inrikesministern. De väpnade styrkorna lyder under civil administration.

Parlamentet består av två kamrar, folkkammaren, Lok Sabha, med 545 ledamöter och senaten, Lok Rajhya, med 245 ledamöter.

Statsöverhuvud är presidenten, som inte är regeringschef men har rätt att tillgripa vissa åtgärder under särskilda och speciella förhållanden då landet är kris (special emergency powers).

Sedan 1992 har en decentraliseringsprocess inletts som innebär att delstatsregeringarnas ansvar för ekonomisk utveckling och sociala frågor överförs till s k Panchayati Raj institutioner och Urban Local Bodies. För närvarande finns tre miljoner valda panchayat företrädare på distrikts-, block- och bynivå. Processen att överföra makten till dessa lokala institutioner går olika snabbt i olika delstater, i t ex Kerala har 60 % av det ansvar som tidigare låg på delstatsregeringen nu överförs till de lokala institutionerna. Problemet för dessa lokala institutioner är ofta att de vare sig har tillräcklig kapacitet att klara av sina uppgifter eller får tillräckliga resurser från delstatsregeringen för att klara sina uppdrag.

Högsta domstolen har under året givit parlamentet direktiv som innebär att en lag borde utfärdas om att de som ställer upp i allmänna val måste deklarerat inkomster, förmögenhet, utbildningsnivå och huruvida man dömts för brott. Parlamentet utfärdade en omdiskuterad lag som gjorde det obligatoriskt att ange inkomst, men inte t ex kriminell bakgrund. Många kritiker hävdar att rätten för väljarna att få veta mer om de folkvalda grundar sig på konstitutionen och att parlamentet duckat i frågan genom den nu utfärdade lagen.

9.3. Korruption

Korruptionen är utbredd på alla nivåer i samhället. Transparency International rankade 2004 Indien på 55:e plats över världens mest korrupta länder. I en undersökning genomförd av Centre for Media Studies 2001 medger 48 % av de tillfrågade att de någon gång givit mutor till någon officiell funktionär, t ex för att få körkort, pass eller telefonabonnemang. Affärsmän och egna företagare utgjorde en större grupp bland dem som gav mutor. Försök att stävja detta, t ex genom att införa regler om att parlamentsledamöter måste redovisa sina inkomster och tillgångar har föreslagits. I september 2004 deklarerade premiärminister Manmohan Singh att han avsåg att tillsätta en ombudsman med befogenheter att bevaka de högsta befattningshavarna och tjänstemännen i landet i syfte att bekämpa statskorruptionen.

Å andra sidan har Indien ett välutvecklat rättssystem och ett rättsmaskineri för att hantera korruption uppdelat på tre olika myndigheter, Controller och Auditor General (motsvarande den svenska Riksrevisionen), Central Vigilance Commission och Central Bureau of Investigation (polisiära funktioner).

Högsta domstolens ordförande uttalade i början av 2002 att 20 % av domarkåren är korrupt och menade att det var svårt att göra något åt detta eftersom det är en mycket omständlig procedur att avsätta en domare. Domarna själva har kraftigt motsatt sig regeringens förslag på att upprätta en kommission som skulle kunna pröva tillsättningar, förflyttningar och avsättningar av domare. Det angivna skälet är att detta skulle inskränka domarnas självständighet gentemot den exekutiva makten.

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

10.1. Diskriminering i arbetslivet

Arbetsmarknaden i Indien är i stor utsträckning uppdelad så att individens sociala bakgrund styr möjligheterna till yrkesval. Även om diskriminering i arbetslivet med grund i det hinduiska kastsystemet varit förbjudet enligt konstitutionen sedan 1955, så arbetar människor från lägre kaster fortfarande i stor utsträckning inom lågbetalda yrken och ofta inom den informella sektorn. Indien har ratificerat ILO:s centrala konventioner angående icke-diskriminering i arbetslivet (nr 199 och nr 111).

10.2. Arbetsförhållandena

Enligt konstitutionen skall regeringen tillförsäkra arbetstagarna skälig lön och arbetsförhållanden som innebär ett "anständigt liv" med möjligheter att kunna

njuta av fritid och kulturella möjligheter. Det finns ett antal lagar som reglerar minimilöner, arbetstider och säkerhet på arbetsplatsen. Denna lagstiftning omfattar dock endast en liten del av den arbetande befolkningen i Indien då en mycket stor andel av arbetstagarna tillhör den informella sektorn. Dessa arbetare omfattas således varken av den befintliga arbetsmarknadslagstiftningen eller av fackföreningar.

Efterlevnaden av arbetsmarknadslagstiftningen är bristande, och säkerhets- och hälsoläget på olika arbetsplatser varierar mycket. Såväl centralregeringen som delstatsregeringarna genomför arbetsplatsinspektioner och det är allt vanligare att domstolarna tar upp mål om arbetsskador.

Arbetsplatsolyckor förekommer ofta. Den kemiska industrin är den mest drabbade, men även inom gruv- och oljeindustrin förekommer årligen ett stort antal arbetsplatsolyckor. Enligt Kolministeriet dödades 1200 personer i gruvor och på oljefält mellan 1995 och 1999. Under samma tidsperiod skadades 300 arbetare i gruvolyckor. Enligt centralregeringen dödades 192 personer i gruvolyckor mellan januari och september 2001. Illegal gruvverksamhet är vanlig.

I ett avgörande i högsta domstolen 1992 fastställdes att alla arbetsgivare skall sätta upp organisationer för att kunna ta emot klagomål om sexuella trakasserier på arbetsplatsen. Flera NGO:s konstaterade 2001 att efter fem år hade bara 9 % av arbetsgivarna följt detta utslag. De senaste tre åren har inga förändringar rapporterats på detta område.

10.3. Skäliga löner och arbetstider

Det finns fastställda minimilöner som varierar för olika delstater och för olika sektorer. Eftersom en stor del av den arbetande befolkningen i Indien är sysselsatt inom den informella sektorn omfattas den inte av lagstiftningen. I många delstater är minimilönen dessutom så låg att den inte räcker för att arbetstagaren ska kunna åtnjuta vad som kan anses vara en tillfredsställande levnadsstandard.

Enligt lag skall arbetstiden vara 8 timmar per dag och 48 timmar per vecka. Detta tillämpas vanligen i den moderna industrisektorn men inte i äldre och traditionellare industriella verksamheter.

10.4. Fackföreningar

Föreningsfrihet föreligger enligt konstitutionen och arbetstagare kan etablera fackföreningar utan att söka något offentligt godkännande. Beräkningar visar att landet har ca 400 miljoner aktiva arbetstagare, varav 30 miljoner arbetar i den formella sektorn. Av den återstående andelen arbetar de flesta inom jordbruket eller den informella sektorn, huvudsakligen i urbana områden.

Uppskattningsvis 13-15 miljoner arbetstagare är anslutna till olika fackföreningar.

Det finns en strejkrätt som ofta tillämpas av fackföreningarna. Anställda inom den offentliga sektorn har begränsad strejkrätt p.g.a. att de har samhällsbärande funktioner. Offentligt anställda kan inte strejka utan 14 dagars förvarning. I augusti 2004 beslöt högsta domstolen att närmare utreda denna lagstiftning och för närvarande avvaktar centralregeringen domstolens beslut.

Regeringen har rätt att under vissa förhållanden förbjuda strejker eller att kalla parterna till medling inom vissa samhällsviktiga sektorer. Enligt arbetsmarknadsministeriet hölls 244 strejker och 245 lockouter under 2003 vilket berörde närmare 1 600 000 arbetstagare. Kollektiva förhandlingar är tillåtet och är den vanliga metoden för att fastställa löner och lösa arbetsmarknadskonflikter. Det kan noteras att Indien inte ratificerat någondera av ILO:s centrala konventioner om organisationsfrihet och rätten att förhandla kollektivt (nr 87 och nr 98).

10.5. Tvångsarbete

Trots att både konstitutionen och speciallagar förbjuder tvångsarbete (bonded labour) är dess förekomst omfattande. Lagarnas efterlevnad varierar mycket från delstat till delstat. Arbetsplatsinspektörerna i delstaterna är översållade med arbetsuppgifter. Ofta får dessa inte tillräckligt stöd från politikerna, som dessutom till vilka många arbetsgivare har nära kontakter med. Vissa enskilda organisationer beräknar att 5-40 miljoner människor, varav många är barn, arbetar under slaveriliknande förhållanden.

Tvångsarbete uppstår ofta som ett resultat av ett kontraktuellt förhållande där arbetaren själv är skuldsatt eller ärver en släktings skuld till en penninglånare/arbetsgivare. Delstatsregeringarna tillhandahåller ett ekonomiskt bidrag för rehabilitering av de arbetare som kommit ur tvångsarbete. Enligt centralregeringens beräkningar har 283 158 individer hjälpts ur tvångsarbete under perioden från när The Bonded (Abolition) Act infördes 1976 till i mars 2003. Det finns NGOs som menar att denna siffra endast representerar ca 5 % av det totala antalet individer som tvångsarbetar.

Arbetsförhållanden för många hustjänare och barn är så svåra att de kan betraktas som tvångsarbete. Många barn sänds hemifrån för att arbeta eftersom föräldrarna inte har råd att försörja dem. Enligt olika källor arbetar ca 300 000 barn inom den indiska mattindustrin. I februari 2004 inleddes ett samarbete mellan Indien och ILO för att stoppa barnarbete i särskilt hälsovådliga industrier.

Indien har ratificerat en av ILO:s två tvångsarbetskonventioner (nr 29). Konventionerna om förbud mot barnarbete är inte ratificerade (nr 138 och nr 182).

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Hälsosektorns andel av statens totala budget uppskattas till ca 1 % av BNP vilket anses vara mycket låg internationellt sett, också i jämförelse med andra länder. Efter Sydafrika har Indien nu flest antal HIV-smittade. Trots denna utveckling har hälsosektorn inte expanderats.

Under de senaste tre årtiondena har dock medellivslängden ökat från 50 till 63 år och barnadödligheten halverats. Betydande framsteg har gjorts beträffande immunisering av barn, tillgång till rent dricksvatten och utrotning av smittkoppor. Ett paradigmskifte i den indiska regeringens förhållningssätt till hälsa och familjeplanering kan märkas sedan den internationella konferensen i Kairo 1994. Det finns nu en mer tydlig riktning mot en kvalitetsinriktad och decentraliserad offentlig hälsovård. Å andra sidan finns en tendens till stagnation i förbättringen av folkhälsan. Mödradödligheten är lika stor i dag som för 15 år sedan. Undersökningar visar att föräldrar söker vård för flickbarn betydligt mer sällan än i de fall en son drabbas av sjukdom. Detta verkar även gälla i familjer med högre inkomst då sjukhusen rapporterar att de knappt utför några avancerade operationer eller transplantationer på flickor.

Tillgången till grundläggande hälsovård motsvarar inte behoven. Standarden är också låg, särskilt beträffande sjukvård på landsbygden.

12. Rätten till utbildning

UNDP har uppskattat att Indien som helhet satsar ca 3,7 % av sin BNP på utbildning. Delstaterna spenderar också medel på utbildning men några konkreta siffror finns inte att tillgå

Regeringen tillhandahåller i teorin obligatorisk, kostnadsfri och allmän grundläggande skolgång men i verkligheten går lite mer än hälften av alla barn mellan 5 och 14 år i skolan. Regeringen lade under 2001 fram ett förslag inför parlamentet om allmän skolgång. Undervisningen i de statliga skolorna är ofta bristfällig och lokalerna dåligt underhållna. I den södra delstaten Tamil Nadu omkom tidigare i år mer än 70 barn efter att halmtaket på deras skola antändes under tillagningen av elevernas lunch.

Flickor och pojkar har formellt samma rätt till utbildning men enligt UNDP beräknas 59 % av alla pojkar gå i skolan medan endast 38 % av flickorna gör det.

Även om förbättringar skett vad beträffar läskunnigheten och andelen barn som går i skolan är fortfarande nära 300 miljoner människor, av vilka 190 miljoner kvinnor, inte läskunniga.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Enligt Human Development Index (IHD), som anses vara världens mest kända indikator på levnadsstandard, har Indiens index höjts sedan 1975 från 0,406 till 0,590 år 2001. Trots detta ligger Indien i den lägre hälften bland världens länder enligt indexet, relativt långt under Indonesien och Kina, men just över Burma/Myanmar och Kambodja. Villkoren varierar oerhört mellan olika samhällsklasser och mellan olika delar av landet. I Indien finns en växande medelklass som består av uppskattningsvis 150-200 miljoner människor samtidigt som uppskattningsvis 260 miljoner människor lever under det officiella fattigdomsstrecket.

En del av befolkningen lever i misär och fattigdom. Den fattiga delen av befolkningen bor i ofta i byar, i städernas slumområden, utan fast hemvist sovandes på gatan eller migrerande mellan olika tillfälliga arbeten, t ex vägbyggen. Dessa människor har inte tillgång till sjukvård, utbildning, tillräcklig mat eller rent vatten.

Ojämligheterna i samhället torde inte minst bero på kastsystemet i kombination med den allmänna utvecklingsnivån i landet. Flera regeringar har visat ambitioner att rätta till problemen, men i praktiken har få regeringar visat någon större handlingskraft att verkligen vidta de drastiska åtgärder som krävs. Flera bedömare anser att den förra regeringens bristande vilja att uppmärksamma dessa problem ledde till dess nederlag i valet våren 2004.

Kvinnor får sämre tillgång till hälsovård, tjänar mindre, arbetar mer och har mindre politiskt samt ekonomiskt inflytande än män.

14. Kvinnans ställning

14.1. Allmänt

I samband med att Indien lade fram en rapport till CEDAW (FN:s kommitté mot diskriminering av kvinnor) i januari 2000 rekommenderade kommittén Indien att reformera de olika familjelagar som gäller för olika religioner. Regeringens ovilja att ändra och homogenisera familjerätten konserverar stereotypa könsmonster som diskriminerar kvinnor. Vidare uppmanades Indien att införa registrering av födselar och ingångna äktenskap, vilket skulle var ett medel för att kunna bekämpa handel med kvinnor och barn samt barnarbete och barnäktenskap. Samtidigt välkomnade kommittén att regeringen infört lagstiftning som förbjuder aborter p.g.a. könstillhörighet.

14.2. Särskilda kränkningar som drabbar kvinnor

Våld mot kvinnor är utbrett och ofta socialt accepterat. Enligt en undersökning i Uttar Pradesh från 1996 uppgav 30 % av männen att de slog sina fruar. 56 % av tillfrågade kvinnor ansåg att det var i sin ordning om mannen slog sin fru under vissa omständigheter. I mars 2002 antog parlamentet en lag mot kvinnomisshandel (domestic violence). Kritiker, särskilt kvinnoorganisationer, menar att lagen de facto legaliserar visst våld mot kvinnor eftersom våldet måste vara kvalificerat i förhållande till "vanlig" misshandel. Det måste visas att misshandeln förekommit regelmässigt och den drabbades livssituation blivit eländig. Enligt domstolsväsendets egen statistik från 1999 låg 142 000 åtal mot män och släktingar som anklagats för denna typ av våld vilande i väntan på process och dom.

Dagligen rapporterar medierna om våldtäkter av kvinnor och unga flickor. Varje år anmäls ca 15.000 våldtäkter till polisen. Våldtäktsoffer bemöts ofta av social stigmatisering och mörkertalet av antalet våldtäkter uppskattas vara mycket stort. Av de fall som togs upp i rättegång 2001 underkändes åtal i 74 % av fallen.

Dödsfall som en följd av systemet med hemgift (s k dowry deaths) är ett allvarligt problem vilket fått stor uppmärksamhet i samhällsdebatten. Dessa är ofta en följd av att mannen och hans familj, till vilken den nygifta bruden flyttar, inte är nöjd med hemgiftens storlek (trots att hemgiften i normalfallet förutbestäms kräver brudgummens familj ofta ytterligare pengar även efter giftermålet.) Dödsfallen maskeras inte sällan som köksolyckor eller självmord. Under 1998 inträffade enligt den officiella statistiken 6 917 "dowry deaths". Mörkertalet bedöms som stort.

Enligt en lagändring 1996 finns en presumption för att mannen eller hans släktingar är skyldiga till mord om en kvinna dött i hemmet inom sju år efter giftermålet under förutsättning att man kan bevisa att kvinnan trakasserats av mannen/familjen.

En annan företeelse, som är ovanlig men fortfarande förekommer på den fattiga indiska landsbygden, är änkebränning (sati). Änkan, i en akt som anses visa på beundrande lojalitet och kärlek, kastar sig på mannens likbål. Detta sker dock inte alltid frivilligt utan hon "hjälpas" ofta till detta av mannens släktingar. Sati är straffbelagt enligt the Sati Prevention Act och kan leda till dödsstraff för de personer som medverkar till änkebränningen.

En annan sed är att tillägna hinduiska gudar eller tempel unga flickor, s k "servants of god" eller devadasis. Detta förekommer främst i Andra Pradesh och Karnataka. Dessa flickor är vanligen kastlösa och tas från sina familjer för

att placeras i tempel där de ofta utnyttjas sexuellt av präster och högkastiga hinduer. När de når puberteten hamnar många av dessa flickor i prostitution.

14.3. Politiskt och ekonomiskt inflytande

Kvinnor har enligt lag samma politiska rättigheter som män. I de lokala Panchayat Raj institutionerna har kvinnor givits en tredjedels representation. Parlamentet har ännu inte lyckats genomföra detta för egen del.

Enligt hinduisk arvslag har kvinnor samma arvsrätt som sina bröder, men i praktiken får gifta döttrar sällan del av arvet. Enligt islamisk lag har kvinnan arvsrätt men arvslotten är bara hälften så stor som hennes bröders.

Högsta domstolen uttalade i juli 2003 att parlamentet borde införa en gemensam familjerättslag som skulle innebära lika rättigheter oavsett religionstillhörighet. I nuläget beror rätten till skilsmässa, underhåll och arv på vilken religion man tillhör. Det är exempelvis enklare för en hindu att skilja sig än för en kristen. Muslimer får ha fler fruar utan att begå bigami. En hindu kan testamentera en del av sin egendom till religiösa ändamål, men inte en kristen. En uniform familjerättslag skulle, enligt domstolen, stärka den nationella integrationen.

Bland många stamfolk har kvinnor inte rätt att äga mark. Å andra sidan finns det andra stamfolk som både tillåter kvinnor att äga mark och att ha flera äkta män, som i Ladakh och Meghalaya.

14.4. Skadliga traditioner

Könsstympning eller andra skadliga ingrepp förekommer inte såvitt är känt.

Hedersmord som begrepp är inte okänt. Om en flicka umgås med en pojke som tillhör en annan religion eller kast, eller av någon annan anledning inte accepteras av flickans familj, förekommer det att hon och ibland även pojken, mördas av deras familjer för att de inte lytt familjen och brutit mot samhällets regler. Handlingen är naturligtvis att betrakta som mord och är straffbar enligt indisk lag. Detta är vanligast på landsbygden och i de norra delarna av landet. En flicka förväntas lyda sina föräldrar och gifta sig med den pojke som familjen valt åt henne. I de fall kvinnan själv utser sin make, vilket blir allt vanligare, bör mannen åtminstone accepteras av hennes familj.

Könsbestämda aborter blir allt vanligare. 2001 gick det bara 933 flickor på 1000 pojkar i åldersgruppen 0-6 år. 1992 var relationen 945 flickor på 1000 pojkar. Söner förväntas att ta hand om sina åldrande föräldrar medan döttrarna oftast flyttar till sin makes familj. Således är det mycket viktigt att ha åtminstone en son i hushållet. Traditionen där kvinnans familj är skyldig att betala hemgift vid giftermål är en faktor som bidragit till könsbestämda

aborter. Centralregeringens policy för att uppmuntra endast två barn per familj ("the two child norm") kan komma att öka antalet könsbestämda aborter och förvärra obalansen mellan antalet födda flickor och pojkar.

14.5. Handel med kvinnor

Indien är både rekryteringsområde, transiteringspunkt och destination för handel med kvinnor. 1986 instiftades en lag mot handel med kvinnor och barn (the Prevention of Immoral Trafficking Act -PITA). Lagen innehåller både straff för brott mot förbudet mot handeln med kvinnor och barn men föreskriver också hur kvinnor skall rehabiliteras till ett nytt liv.

Över två miljoner kvinnor beräknas arbeta inom sexindustrin varav ungefär en fjärdedel beräknas vara underåriga. Kvinnor och barn rekryteras ofta från fattigare områden till större städer och många barn rekryteras från Nepal till bordeller framförallt i Mumbai och Kolkata. Handeln är nära förknippad med annan organiserad brottslighet.

Kvinnorna luras ofta med löften om arbete eller äktenskap. Kidnappningar av kvinnor förekommer också. Problemet försvåras av att många kvinnor är utbildade, fattiga och inte har kunskap om sina rättigheter. Inom polisen är korruptionen utbredd och det finns flera fall där polismän visat sig vara inblandade i såväl bordellverksamhet som i trafficking av kvinnor och barn.

15. Barnens rättigheter

15.1. Åtgärder för efterlevnad av barnkonventionen

Regeringen har etablerat en "Department for Education and Literacy" som skall arbeta för allmän, kostnadsfri och obligatorisk grundläggande skolgång.

Barnkonventionen har dock en oklar rättslig ställning i det nationella rättssystemet och få steg har tagits för att se till att federal, delstatlig och de religiösa lagarna (s k personal status law) anpassas till Indiens åtagande enligt konventionen. Flertalet mänskliga rättighetsorganisationer rapporterar återkommande om fall där barn misshandlas av lärare i skolan, av polis och militär samt av släktingar i hemmet.

Under 2002 godkände underhuset en ändring i konstitutionen som innebär att alla barn mellan 6 och 14 år har rätt till fri och obligatorisk skolgång.

En "National Commission for Children Bill" som presenterades 2003 har blivit hårt kritiserad eftersom den inte anses ge kommissionen någon reell möjlighet att ingripa i fall där barn far illa. Vidare har den kritiserats för att inte ha ett utpräglat barnperspektiv och för att samtliga punkter i barnkonventionen inte är inkluderade.

Enligt "The Prevention of Terrorism Act" från 2002 kan barn åtalas i speciella domstolar.

15.2. Gatubarn, barnprostitution, barnarbete, barnhandel

Barn behandlas illa inte bara inom familjen utan också utanför. De utsätts för övergrepp av anhöriga, polisen, militären, arbetsgivare etc.

Föräldralösa barn som bor på gatan är särskilt utsatta för våld och övergrepp. Ungefär 500 000 barn beräknas leva och arbeta på gatorna i Indiens städer.

Antalet barnarbetare uppskattas till mellan 17 och 115 miljoner, beroende på vilken definition som används. Enligt ILO:s beräkning uppgår siffran till 44 miljoner. Barnarbete förekommer framförallt inom jordbruket, uppskattningsvis 80 % av alla barnarbetare återfinns där, och resten inom mattindustrin, skofabriker, silkesindustrin etc. Många barn arbetar också som tjänare och inom hälsovårdlig industri såsom gruvor. Regeringen har olika program i samarbete med bl a UNICEF och ILO för att frigöra och rehabilitera barn från tvångsliknande arbete.

Många barn tvångsarbetar för att försörja sina familjer eller för att kunna betala av skulder. Även om tvångsarbete är olagligt uppskattas ca 15 miljoner barn arbeta under tvångsliknande förhållanden. Centralregeringen anser det inte möjligt att förbjuda all sorts barnarbete i samtliga sektorer i den indiska ekonomin.

15.3. Sexuell exploatering av barn

Barnprostitution samt handel med kvinnor och barn är omfattande. (Se ovan under kvinnohandel).

15.4. Rekryteringsålder till de väpnade styrkorna/deltagande i väpnade konflikter

Indien har ingen allmän vämplikt utan en yrkesarmé. Rekrytering av barn till de väpnade styrkorna tros inte förekomma. Dock är det inte ovanligt med 14-16-åringar inom de väpnade militanta grupperna, främst i de nordöstra delstaterna.

16. Olika befolkningsgruppers situation (etniska, religiösa minoriteter, urbefolkningar m fl)

Indien är enligt sin konstitution en sekulär stat och det finns ett stort antal lagar som syftar till att skydda olika minoriteters rättigheter och att motverka diskriminering. I oktober 2002 förklarade högsta domstolen att personer från brahminkasten inte har monopol på att utföra hinduiska religiösa ceremonier, så länge personen i fråga har tillräcklig utbildning och träning.

Trots lagstiftningen förekommer omfattande diskriminering av lågkastiga, kastlösa, stamfolk och religiösa minoriteter. Särskilt utsatta inom dessa grupper och därmed dubbelt diskriminerade är t ex kvinnor och handikappade. Stamfolk drabbas ofta av problem såsom landintrång, skuldsättning, arbetslöshet, dålig utbildning och hälsa, undermåliga bostadsförhållanden och ofrivilliga förflyttningar i samband med infrastrukturprojekt. Stamfolken som tidigare varit nästintill helt avskurna från kontakt med samhället utanför deras egna byar i avlägsna bergs- och skogsområden har med hjälp av såväl nationella som internationella NGOs fått en politisk medvetenhet och de har blivit ett element i det politiska livet i Indien.

Över 200 miljoner indier anses tillhöra de kastlösa (daliterna). De diskrimineras på olika sätt, särskilt på landsbygden och i sämre utvecklade delar av Indien. De får t ex inte komma i kontakt med det övriga samhället. De bor vanligtvis i en avskild del av byn, tillåts inte hämta sitt vatten ur byns gemensamma brunn, besöka tempel eller beröra människor från andra kaster. De har vanligtvis enklare och smutsigare arbeten. Fortfarande förekommer det att de förväntas utföra tjänster utan betalning åt högkastiga. Regeringen har infört kvoteringsystem för kastlösa och lågkastiga i syfte att dessa skall få tillgång till högre utbildning och arbeten inom den offentliga sektorn. Detta har väckt mycket kritik, särskilt bland konservativa hindunationalistiska kretsar som ofta består av människor från de högre kasterna. I delar av landet förekommer regelrätta kastkrig (Bihar, Andra Pradesh) där de kastlösa har anslutit sig till maoistiska upprorsrörelser som hämnas på rika högkastiga jordägare som i sin tur skaffat sig privatarméer som utför hämndaktioner mot daliterna. Många daliter, särskilt kvinnor, straffas av högkastiga genom offentliga skändningar, våldtäkter eller mord. Olika stamfolk utsätts för liknande behandling. I oktober 2002 lynchades fem daliter i delstaten Haryana av en folkmassa, som media påstår har varit mer eller mindre politiskt organiserad, efter anklagelser att de skulle ha dödat en ko. (Daliterna har rätt att flå döda kor och sälja skinnet.) Lokala hinduistiska ledare rättfärdigade morden och menade att polisen inte borde ingripa mot de skyldiga. I protest några veckor senare konverterade 80 av de anhöriga till offren till buddhism, islam och kristendom vid en offentlig ceremoni.

Frågan om diskriminering av daliterna anses täckas av skrivningen om sociala grupper i resolutionen om rasdiskriminering i FN:s kommission för mänskliga rättigheter.

Från tid till annan utsätts religiösa minoriteter - särskilt muslimer som utgör ca 150 miljoner av Indiens 1,1 miljarder människor - för angrepp, ofta av våldsamt slag. En ständig källa till oro är de moskéer som under mogulernas tid byggdes på platser där det tidigare stått hindutempel eller som varit heliga hinduiska platser. Det mest kända fallet är Ayodya, men också Mathura där en

moské byggts över den krypta där Lord Krishna sägs ha fötts. Dessa moskéer är föremål för hot om förstörelse. Under hösten 2003 vidtogs rättsliga åtgärder v mot dem som anklagas varit ledarna för den mobb som förstörde moskén i Ayodya. Flera av dessa satt i regeringen, bl.a. vice premiärministern L.K. Advani och utbildningsministern Joshi.

Under våren och försommaren 2002 förekom omfattande övergrepp mot framförallt muslimer i delstaten Gujarat som en följd av att ett femtiotal hindunationalistiska sympatisörer bränts levande i en tågagn i staden Godhra. Uppskattningsvis ett tusen personer, inklusive kvinnor och barn, dödades i de påföljande upploppen och hämndaktionerna. Omkring 100 000 personer lämnade sina hem och tog sin tillflykt till läger upprättade av myndigheterna. Många hem, företag och butiker brändes och förstördes. NHRC, media, NGOs och omvärlden kritiserade framförallt delstatsregeringen för att inte tillräckligt kraftfullt ha försökt få slut på blodbadet. En delegation från Europaparlamentet uttryckte i oktober 2002, vid ett möte med den indiske premiärministern, oro över morden i Gujarat. I augusti 2003 hemställde NHRC i Högsta domstolen att fem rättegångar skulle hållas utanför delstaten Gujarat därför att man inte räknade med en objektiv rättegång där. I en av dessa frikändes de åtalade efter det att de 37 vittnena och målsägande ändrat sina berättelser efter vad som kan misstänkas vara rädsla för repressalier. Högsta domstolen ålade Gujarats delstatsregering att rapportera om vilka åtgärder som vidtagits för att skydda offren för massakerna och deras familjer och huruvida några åtgärder vidtagits mot dem som anklagas för att ha hotat de aktuella vittnena.

Långsamt har de muslimska kvarteren återuppbyggts och relationer mellan de hinduiska och muslimska grupperna har förbättrats.

Det förekommer att kristna missionärer hotas, trakasseras och misshandlas eftersom omvändelse till kristendomen enligt vissa hindunationalister ses som ett hot mot hinduismen och därmed den indiska nationen. Inte sällan är de omvända från en lågkastig eller kastlös bakgrund vilka efter omvändelsen vägrar finna sig i kastsystemet. I september 2003 utdömdes dödsstraff till ledaren för en grupp om 13 personer som brände missionären Staines och hans två söner till döds i Orissa 1999.

Ceremonier där ett stort antal hinduiska daliter omvänt sig till buddhismen har också förekommit som protest mot den diskriminering de anser sig drabbade av. Delstaten Tamil Nadu införde i oktober 2002 en hårt kritiserad lag som förbjuder konverteringar, i vart fall "tvångsmässiga sådana". I flera andra delstater har liknande förslag framförts och BJP meddelade i oktober 2002 att man överväger lägga fram ett sådant lagförslag i Lok Sabha, som då skulle bli nationell lag. MR-organisationer varnar för en sådan lag som skulle göra det

svårare för fattiga, lågkastiga, stamfolk och andra som missgynnas av det hindusiska kastssystemet att byta till en annan religion. Efter förlusten för BJP i valet våren 2004 har delstatsregeringen i Tamil Nadu signalerat att en indragning av lagstiftningen som förbjuder konverteringar kan bli aktuell.

EU uppmanade år 2001 Indien att påskynda ansträngningar för att genomföra sina tidigare åtaganden om att skydda de religiösa minoriteternas rättigheter.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning

Homosexualitet är inte accepterat i samhället och homosexuella handlingar är straffbara enligt indisk strafflag.

I slutet av 2001 anhängiggjorde Naz foundation, en NGO som verkar för att förebygga och förhindra spridningen av hiv/ aids, ett mål i Delhis högsta domstol där man menade att den aktuella strafflagstiftningen stred mot grundlagen. Naz foundation menade att homosexuella regelmässigt trakasseras och diskrimineras av myndigheterna och organisationer som arbetar med människor med hiv/ aids och deras anhöriga får svårt att arbeta eftersom man påstås genom sin verksamhet uppmuntra till straffbara handlingar.. Centralregeringen svarade 2003 i det aktuella målet i Delhis högsta domstol att avkriminalisering ännu inte var tänkbart eftersom det indiska samhället inte ansågs tolerera homosexualitet. Trots detta visar det aktuella målet och en öppnare attityd i media till homosexualitet att diskriminering mot homosexuella är en fråga som kommit upp på dagordningen.

I juni 2004 deltog drygt hundra deltagare, mestadels män, i en liten version av "gay pride festivals" som årligen äger rum i städer runtom i Europa och USA. Även om liknande demonstrationer har förekommit tidigare år i olika städer i Indien så samlade årets festival betydligt fler deltagare än tidigare och händelsen rapporterades i nationella medier.

18. Människor som lever med hiv/ aids

Stigma och diskriminering av hiv/ aids-positiva människor är vanligt förekommande i Indien. Människor som lever med hiv/ aids är oftast rädda för att offentliggöra sin hiv-status på grund av repressalier. Det finns ingen nationell lagstiftning som skyddar hiv-positivas rättigheter. I ett beslut i högsta domstolen 1998 framtogs människor med hiv/ aids rätten att gifta sig. Detta beslut bestreds av Lawyers Collective's hiv/ aids-enhet och i början av 2003 drog högsta domstolen tillbaka beslutet. För tillfället arbetar Lawyers Collective med att formulera ett tillägg till konstitutionen som ska skydda individer smittade med hiv/ aids och deras anhöriga mot diskriminering.

Stigma och diskriminering är mest utbrett inom hälsosektorn där det förekommer att hälsopersonal vägrar förlösa hiv-positiva kvinnor samt

behandla eller ge omvårdnad till hiv/aids-sjuka. Fall förekommer även inom yrkeslivet och det rapporteras om flera fall där hiv-positiva blivit uppsägda på grund av sin sjukdom. Kvinnor får ofta skulden för att ha smittat sina män även om studier visar på det omvända. I flera fall har kvinnor blivit tvingade till att lämna svärföräldrarnas hushåll efter mannens död. På senare år har det även förekommit fall inom skolväsendet. Hiv-positiva barn, men även barn med hiv-positiva föräldrar, har blivit avstängda från den obligatoriska skolgången på grund av rädsla över att smittan ska överföras till andra barn. Regeringen har i detta fall uttryckt sin förfäran och både hälsoministern, och presidenten har i media kramat hiv-positiva barn för att visa medmänsklighet och omsorg. Sonia Gandhi visade den nya indiska regeringens vilja att fortsätta uppmärksamma hiv/aids när hon i juli deltog i den internationella hiv/aids-konferensen i Bangkok.

Även hiv/aids-projekt som arbetar med utsatta grupper, exempelvis prostituerade, homosexuella och sprutnarkomaner, får känna av den utbredda diskrimineringen genom att personalen blir utsatt för polistrakasserier och övergrepp. Eftersom sexualitet är ett tabubelagt område är det svårt för organisationer som arbetar med hiv/aids att nå ut med information.

19. Flyktingars rättigheter

19.1. Allmänt

Indien har inte ratificerat flyktingkonventionen och saknar lagstiftning på flyktingområdet. Begrepp som flykting, asyl etc. saknas sålunda inom det indiska rättssystemet. Trots detta har Indien ett betydande antal flyktingar, uppskattningsvis ca 300 000 personer. De kommer främst från Afghanistan, Tibet, Burma och Sri Lanka, men även från länder som Iran, Irak, Somalia, Etiopien och Eritrea.

18.2. Flyktingssituationen

Indien har accepterat vissa flyktinggrupper och tillåtit att de stannar i landet så länge det tjänar Indiens intressen ur utrikes- och säkerhetspolitisk synvinkel. Den flyktinggrupp som åtnjuter den bästa behandlingen är tibetanerna. UNHCR har en prekär ställning i Indien och har inte erkänts som internationell organisation, utan verkar istället inom ramen för UNDP.

18.3. Omhändertagande av flyktingar

I vissa delar av landet finns flyktingläger. I Tamil Nadu bor tamilska flyktingar från Sri Lanka och i nordöst finns flyktingläger för burmesiska flyktingar. Annars bor flyktingarna i allmänhet i de större städerna. Regeringen bistår inte dessa flyktingar utan de får klara sig själva. Ofta har de dock rätt till sjukvård och undervisning för sina barn men flyktingarna lever ofta samlade i urbana ghetton där tillgången till offentlig service är dålig eller i värsta fall näst intill obefintlig.

18.4. Internflyktingar

Indien har ett stort antal internflyktingar som av MR-organisationer uppskattas till ca 500 000 personer. De flesta av dem har flytt oroligheterna i de nordöstra delarna av landet (mellan 170 000 och 230 000), men det finns även många hinduiska pandits och sikher som har flytt från Jammu och Kashmir (ca 350 000). Efter upploppen i Gujarat samlades omkring 100 000 människor i läger för att undkomma förföljelsen.

19. Funktionshinderades situation

Funktionshinderade har en mycket svår situation. Deras antal beräknas till ca 60 miljoner, varav många är barn. Förutom att de inte är socialt accepterade så satsar regeringen mycket lite resurser på dem. Frivilligorganisationer sköter mycket av den omvårdnad, rehabilitering och stöd som den offentliga sektorn hade kunnat stå för. Det finns få institutioner för handikappade och de som finns är ofta kraftigt överbelagda och saknar tillräckliga resurser.

Vanligen tas mentalsjuka hand av sina familjer. I de fall den mentalsjuka individen är våldsam eller på annat sätt svåra att hantera händer det att familjen tar dem till ett tempel eller helig plats där man hoppas att de kan botas. Det finns fall där den sjuke lämnats vid templet av familjen. Det har rapporterats om fall där mentalsjuka omkommit på grund av bristande omvårdnad och olyckor (bränder) vid templen.

20. Oberoende organisationer för mänskliga rättigheter

Konstitutionen tillförsäkrar medborgarna rätten att bilda föreningar. En stor mängd lokala organisationer arbetar med frågor rörande de mänskliga rättigheterna.

För att kunna verka i Indien måste varje organisation vara registrerad och får inte ta emot donationer från utlandet utan offentlig insyn. Detta innebär naturligtvis också en risk för offentlig kontroll, vilket därför kritiserats av MR-organisationer. Organisationerna får dock i allmänhet publicera sitt material utan inblandning från myndigheterna.

Samhällelig debatt i media och på annat sätt, t ex genom seminarier kring frågor rörande mänskliga rättigheter, förekommer i stor omfattning. Dagligen kan man i tidningar läsa om brott mot de mänskliga rättigheterna och krav på åtgärder från regeringens sida. Någon nämnvärd dialog förekommer dock inte mellan regeringen och MR-organisationerna. Däremot föreligger dialog mellan det av regeringen etablerade NHRC och olika organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter.

Under senare tid har representanter för utländska MR-organisationer vägrats visum till Indien eller i vissa fall orimligt långa handläggningstider i upp till två år. Ett sådant exempel är Amnesty International som önskade besöka Gujarat för att utreda oroligheterna och våldet under våren 2002.

I juli 2001 fastställde högsta domstolen en order från inrikesministern om att enskilda organisationer måste ha inrikesministeriets tillstånd för att hålla internationella möten om ämnet gällde politik, religion, eftersatta grupper eller mänskliga rättigheter.

MR-organisationer har under 2004 klagat över ökade trakasserier från myndigheterna i form av begäran att få veta vilka de träffar, medlemsregister etc.

21. Fältverksamhet eller rådgivning på området mänskliga rättigheter

Sida har sedan 1991 lämnat stöd till indiska organisationer som arbetar för att främja mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet. Bland de organisationer som erhåller stöd kan nämnas:

- the Socio Legal Information Centre (SLIC) i Mumbai, som har satt upp nio regionala MR-centra, bl a i Gujarat, Orissa, Chandigarh, Bihar, Goa och Bangalore. Förutom att dokumentera brott mot de mänskliga rättigheterna gör organisationen utredningar, organiserar kampanjer, ger rättshjälp åt enskilda och ger utbildning i mänskliga rättigheterna. Merparten av dem som involveras är sluminnevanare, hemlösa, gatubarn, misshandlade kvinnor, oorganiserade arbetare, handikappade, stamfolk och kastlösa.
- the Human Rights Law Network, som finns representerat i nio delstater med planer på att expandera i ytterligare sex.
- organisationen Partners in Law and Development (PLD) som hjälper andra NGO:s att integrera mänskliga rättigheter i sin verksamhet och organiserar ettåriga praktikantprogram i olika NGO:s för unga jurister.
- i september 2003, undertecknade ambassaden ett femårsavtal med Lawyers' Collective, en frivilligorganisation som arbetar med rättshjälp, policy-arbete och lagändringar till stöd för människor som lever med HIV/AIDS och andra utsatta grupper som prostituerade, narkotikamissbrukare och homosexuella.